

χειρήματα, που αναφέρονται στη μελέτη μου, για να μην επαναλαμβάνω τα ίδια λόγια και εδώ. Η Ελληνική γλώσσα και Λογοτεχνία, τα Θρησκευτικά, ή Ιστορία, τα Μαθηματικά - Φυσιογνωστικά - Γεωπονικά, τα Τεχνικά, ή Μουσική κ.ά. μαθήματα που διδάσκονται στις Παιδαγωγικές μας Ακαδημίες θα πρέπει να έχουν και πρόγραμμα για εξειδίκευσι των σπουδαστών οι οποίοι το επιθυμούν, υποχρεωτική για 1-2 μαθήματα, και προαιρετική ως προς τα μαθήματα, που θα θελήσουν να παρακολουθήσουν οι ενδιαφερόμενοι, αν έχουν διαθέσιμο χρόνο. Με την εξειδίκευσι μπορεί αν θέλωμε να συνδυασθῆ και ἡ επιστημονική ἔρευνα στους κλάδους που ἀναφέραμε, ἔρευνα που θα πρέπει να εἶναι πάντως υποχρεωτική προκειμένου για τὰ Παιδαγωγικά γενικά μαθήματα. Τὸ τελευταῖο τοῦτο με φέρνει στὸ δεύτερο θέμα, που ἀφορᾷ τὴν ἀρτιωτέρα παιδαγωγική καὶ ψυχολογική κατάρτισι τῶν μελλόντων λειτουργῶν Α) βαθμίου Ἐκπ) σεως.

Εἶναι γεγονός ὅτι στὸ θέμα τῆς πλήρους επιστημονικῆς δηλ. παιδαγωγικῆς καὶ ψυχολογικῆς κατάρτισεως τῶν σπουδαστῶν τῶν Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν ὑστεροῦσε πολὺ τὸ πρόγραμμα τοῦ διητοῦς κύκλου σπουδῶν. Ὅσοι δίδαξαν στὶς Παιδαγ. Ἀκαδημίες διητοῦς κύκλου σπουδῶν γνωρίζουν πολὺ καλά ὅτι ἡ πληθώρα τῆς ὕλης καὶ τῶν διαφόρων κλάδων τῶν Παιδαγωγικῶν καὶ ψυχολογικῶν μαθημάτων δὲν ἐπέτρεπαν παρά μιά φεγαλέα ἐξέτασι τῶν περισσοτέρων ἀπὸ τὰ προβλήματα τῶν μαθημάτων αὐτῶν. Ἄν καμμιά φορά προσπαθούσαμε νὰ προχωρήσωμε σὲ βάθος, γιατί πιστεύαμε πὼς αὐτὸ ἦταν τὸ σωστό, μᾶς ἔμεναν πολλὰ θέματα ἀδίδακτα στὸ τέλος τοῦ ἔτους. Ἔτσι οἱ ἀπόφοιτοι τῶν Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν ἢ θὰ ἔφευγαν κατὰ κανόνα μὲ ἐπιπολαία γενική κατάρτισι, ἰδίως στὸν πρακτικὸ τομέα ἢ μὲ ἑλλιπῆ κατάρτισι, ὅταν οἱ διδάσκοντες ἐπιθυμοῦσαν νὰ ἐμβαθύνουν στὰ διδασκόμενα. Καὶ αὐτὸ συνέβαινε περισσότερο στὰ Παιδαγωγικά μαθήματα καὶ τὴν Ψυχολογία, δηλ. στους κλάδους ἐκείνους ἀκριβῶς, ὅπου θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι ἀρτία καταρτισμένοι. Πολὺ δὲ φοβοῦμαι πὼς τὸ ἴδιο θὰ συμβῆ καὶ μὲ τὸ πρόγραμμα τριητοῦς κύκλου σπουδῶν, ἂν ἐπιμείνωμε νὰ περιληφθοῦν σὲ αὐτὸ μαθήματα ἢ ἐνόητες πού ποσοτικά καὶ ποιοτικά δὲν ἔχουν νὰ προσφέρουν καὶ πολλὰ πράγματα στους σπουδαστάς. Οἱ Παιδαγωγικὲς Ἀκαδημίες εἶναι καὶ πρέπει νὰ παραμείνουν ἰδρύματα, ὅπου πρῶτα καὶ πάνω ἀπὸ ὅλα θεραπεύεται ἡ Παιδαγωγικὴ Ἐπιστήμη. Καὶ ἂν μὲ ρωτοῦσαν σὲ περίπτωσι καθιερώσεως μᾶς μονάχα ἐξειδικεύσεως - υποχρεωτικῆς γιὰ ὅλους - ἀδισταχτα θὰ ὑποστήριζα τὴν ἐξειδίκευσι στὰ Παιδαγωγικά καὶ τὴν Ψυχολογία! Τὸν λειτουργὸ κάθε βαθμίδος, κατ' ἐξοχὴν ὅμως τὸν λειτουργὸ τῆς Α) βαθμίου Ἐκπαιδεύσεως τὸν θέλωμε ἐπιστήμονα ἐκπαιδευτικὸ, ἱκανὸν νὰ κατανοῆ τὴν παιδαγωγικὴ ἐπιστήμη πού βασικά ἀσχεῖ - πρέπει νὰ ἀσχεῖ στὴν πρᾶξι - ἱκανὸν νὰ παρακολουθῆ τις ἐξελίξεις καὶ τις προόδους τῆς, ἱκανὸν νὰ σκέπτεται καὶ νὰ θέτῃ ὑπὸ δοκιμασία κάθε νέαν ἰδέα, μέθοδο καὶ σύστημα παιδευτικὸ μὲ τὴν ἀμεροληψία πού ταιριάζει στὸν πραγματικὸν ἐπιστήμονα, ἱκανὸν νὰ πειραματίζεται ἀφοβα καὶ μὲ ἀνεπτυγμένο τὸ συναίσθημα τῆς εὐθύνῃς πάνω στὰ ποικίλα προβλήματα πού ὑποδεικνύει ἡ παιδαγωγικὴ θεωρία καὶ θέτει ἡ καθημερινὴ παιδαγωγικὴ ἐμπειρία καὶ πρᾶξι.

Καταλήγωμε λοιπὸν στὸ συμπέρασμα, ὅτι, ἂν θέλωμε ὁ λειτουργὸς τῆς Α) βαθμίου Ἐκπαιδεύσεως νὰ ἀσχεῖ σὲ ὅλη του τὴν πληρότητα τὸ παιδευτικὸ του ἔργο καὶ ὄχι μονάχα ἔργο διδακτικὸ, εἶναι πρῶτιστη ἀνάγκη νὰ αὐξηθοῦν σημαντικά οἱ ὥρες τῆς διδασκαλίας τῶν Παιδαγωγικῶν καὶ Ψυχολογικῶν μαθημάτων καὶ νὰ κατανεμηθοῦν στὸ πρόγραμμα στὰ τρία χρόνια σπουδῶν κατὰ τὸν πιὸ ἐπωφελετῆ τρόπο. Εἰδικώτερα θὰ θέλαμε νὰ προσεχθοῦν τὰ ἐξῆς ἐπὶ μέρους προβλήματα:

α) Τὸ πρόβλημα τῆς ψυχολογικῆς μορφώσεως τῶν σπουδαστῶν.

Ἡ θεωρητικὴ ψυχολογικὴ μόρφωσι πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ἀπὸ τοῦ 1ου ἔτους καὶ νὰ συνδυάζεται εὐκαιριακά καὶ σκόπιμα μὲ τὴν πρακτικὴ ψυχολογικὴ μόρφωσι τῶν σπουδαστῶν. Ὅπως εἶναι φυσικὸ θὰ προηγηθῆ ἡ γνῶσι τῆς Γενικῆς Ψυχολογίας καὶ

θά δοθοῦν εὐκαιρίες γιὰ συστηματικὴ ψυχολογικὴ παρακολούθησι τῶν ψυχικῶν ἐκδηλώσεων τῶν ἀνθρώπων κάθε ἡλικίας, γιὰ νὰ εἶναι οὐσιαστικὴ ἢ ψυχολογικὴ τῶν κατάρτισι, πού θά ἀποτελέσῃ ἔτσι τὸ σωστὸ ὑπόβαθρο γιὰ τὴν παραπέρα ψυχολογικὴ τους γνῶσι τῆς Ψυχολογίας τοῦ Παιδιοῦ καὶ τοῦ Ἐφήβου, πού θά διδαχθῇ στὸ 2ο καὶ 3ο ἔτος σπουδῶν. Ἐνίοτε τῆς θεωρητικῆς διδασκαλίας ὠρισμένων ψυχολογικῶν θεμάτων θά προηγήται ἢ ψυχολογικὴ παρακολούθησι τῶν παιδιῶν μέσα στὴν αἴθουσα διδασκαλίας ἢ στὴν αὐλὴ κατὰ τὰ διαλείμματα, τὸ παιχνίδι καὶ τὶς ἀσκήσεις σωματικῆς ἀγωγῆς, ἢ στοὺς διδακτικούς καὶ ψυχαγωγικούς περιπάτους καὶ ἐκδρομὲς κ.τ.δ., ὅποτε γίνεται περισσότερο καταληπτὴ ἢ θεωρητικὴ διδασκαλία καὶ προβάλλονται εὐστοχες ἀπορίες πρὸς λύσιν. Στὸς κλάδους τῆς Ψυχολογίας θά συμπεριληφθοῦν ἡ Ψυχολογία τῶν Ἀτομικῶν Διαφορῶν καὶ Χαρακτηρολογία καθὼς καὶ ὁ Σχολικὸς καὶ Ἐπαγγελματικὸς Προσανατολισμὸς. Ἄφθονες τέλος πρέπει νὰ εἶναι οἱ εὐκαιρίες γιὰ τὴν ἀσκήσι στὶς ψυχομετρήσεις καὶ τὸν ἐθισμὸ τῶν σπουδαστῶν στὴν ψυχολογικὴ ἔρευνα. Οἱ σπουδασταὶ βαθμιαίᾳ θά μνηθοῦν στὸν τρόπο κατασκευῆς διαφόρων τῆσι, στὸν τρόπο ἐπιδόσεως τῶν τῆσι καὶ στὸν τρόπο ἐρμηνείας τῶν σχετικῶν ἀποτελεσμάτων ἀπὸ συγκεκριμένα περιστατικά καὶ στὴν λήψι τῶν σωστῶν μέτρων, γιὰ τὴν ἐξάλειψι τῶν ἀδυναμιῶν καὶ ἐλλείψεων, πού παρουσίασαν τὰ παιδιὰ στὰ διάφορα μαθήματα, στὴν συμπεριφορὰ τους καὶ τὸν χαρακτήρὰ τους. Ἀπὸ τὸ 2ο ἔτος θά πρέπει ἀκόμη νὰ ἀναλάβουν τὴν συστηματικὴ ψυχολογικὴ παρακολούθησι ἐνὸς τοῦλάχιστον μαθητοῦ τῶν Προτύπων με ὑποχρέωσι παραδόσεως σχετικοῦ ψυχογραφήματος, περιλαμβάνοντος καὶ δέλτιο ἀτομικότητος, δύο τοῦλάχιστον μῆνες πρὶν τελειώσουν τὰ μαθήματα τοῦ 3ου ἔτους σπουδῶν.

Ἀνάλογη ἐργασία πρέπει νὰ γίνῃ καὶ στὸ μάθημα τῆς Παιδαγωγικῆς, τῆς Θεωρίας δηλ. καὶ τῆς Ἱστορίας τῆς Ἀγωγῆς. Ἐδῶ θά πρέπει κοντὰ στὰ ἄλλα νὰ γραφῇ ἀπὸ κάθε σπουδαστὴ καὶ μιὰ σοβαρὴ διατριβή, στὰ Β' ἐξάμηνο τοῦ 3ου ἔτους, γιὰ νὰ διαπιστωθῇ κατὰ πόσον οἱ σπουδασταὶ ἀφομοίωσαν τὰ διδαχθέντα στὰ Παιδαγωγικὰ καὶ Ψυχολογικὰ μαθήματα γενικά.

β) **Τὸ πρόβλημα τῆς ἀσκήσεως τῶν σπουδαστῶν** στὸν ὀρθὸ τρόπο διδασκαλίας, στὴν χρῆσι τῶν συγχρόνων μεθόδων διδασκαλίας καὶ ἀγωγῆς καὶ τῶν ἐνδεικνυομένων ἐποπτικῶν μέσων. Καὶ τὸ θέμα τοῦτο εἶναι ἀπὸ τὰ σοβαρώτερα καὶ πρέπει νὰ ἀντιμετωπισθῇ με τὴν προσοχὴ πού τοῦ ταιριάζει. Μέχρι σήμερα οἱ σπουδασταὶ πραγματοποιοῦσαν ἐλάχιστες δοκιμαστικὲς διδασκαλίαι, πού νὰ τὶς παρακολουθοῦν οἱ παιδαγωγοὶ τους καὶ ἔτσι νὰ ὠφελοῦνται θετικὰ ἀπὸ τὶς παρατηρήσεις καὶ τὴν κριτικὴ τους. Σὲ σπάνιαι περιπτώσεις, νομίζω, μποροῦσαν νὰ διδάξουν ἀπὸ μιὰ φορὰ ὅλα τὰ μαθήματα στὶς διάφορες τάξεις, ὑπὸ τὴν παρακολούθησι τοῦ καθηγητοῦ τῶν παιδαγωγικῶν μαθημάτων ἐννοῶ. Οἱ λόγοι εἶναι πολλοὶ γιὰ νὰ δικαιολογηθῇ ἢ ἔλλειψι αὐτῆς, ὅπως ὁ ὑπερβολικὸς ἀριθμὸς σπουδαστῶν σὲ σύγκρισι με τὸν ἀριθμὸ τῶν παιδαγωγῶν, πού κατὰ τὸν νόμο ὀφείλουν νὰ παρακολουθοῦν τὶς δοκιμαστικὲς διδασκαλίαι, ἢ πλημμελὴς παρακολούθησι τῶν διδασκαλιῶν ἀπὸ τοὺς καθηγητὰς τῆς διδακτικῆς, λόγῳ φόρτου ἐργασίας κλπ., ἀλλὰ αὐτὸ δὲν μᾶς ἀπαλλάσσει τῆς εὐθύνης γιὰ τὴν ἄρσι τῶν κακῶς ἐχόντων, φυσικά.

Γιὰ τὴν ἀποτελεσματικὴ ἀντιμετώπισι τοῦ προβλήματος τούτου προτείνουμε τὴν αὐξήσι τοῦ ἀριθμοῦ τῶν καθηγητῶν τοῦ παιδαγωγικοῦ κλάδου καὶ τὴν διδασκαλία τῆς Εἰδικῆς Διδακτικῆς ἀπὸ τὸν πιὸ εἰδικὸ στὰ ζητήματα αὐτὰ παιδαγωγό. Γιὰ νὰ ὑπάρχη ἐνιαία κατεύθυνσι, προκειμένου γιὰ πολυτιμήματα Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας, τὸ μάθημα τοῦτο πρέπει νὰ διδάσκη ἕνας καθηγητῆς σὲ ὅλους τοὺς σπουδαστὰς τοῦ αὐτοῦ ἔτους καὶ μάλιστα ταυτοχρόνως, στὶς σχετικὲς δὲ παραδόσεις μποροῦν νὰ παρευρίσκωνται καὶ οἱ ἄλλοι καθηγηταὶ τῶν παιδαγωγικῶν, πού εἶναι καὶ ὑποχρεωμένοι νὰ βοηθοῦν τὸν διδάσκοντα τὴν Εἰδικὴ Διδακτικὴ, παρακολουθῶντας τὶς δοκιμαστικὲς διδασκαλίαι τῶν σπουδαστῶν. Τὶς ὥρες πού ἐξοικονομοῦνται ἀπὸ τὴν ταυτόχρονη διδασκαλία ὅλων τῶν τμημάτων θά διαθέτῃ ὁ διδά-

της διδακτικής τους εμπειρίας στα σχολεία, όπου θα ασκούνται. Αυτόνομο είναι ότι στην μικρή αυτή Περιφέρεια πρέπει να υπαχθούν σχολεία διαφόρου οργανικότητας, ώστε οι σπουδαστές εκτός από την πλούσια διδακτική εμπειρία να αποκτούν ικανή εμπειρία και στα λοιπά προβλήματα (οργανώσεως, λειτουργίας) των Δημοτικών μας Σχολείων. Γιατί δεν είναι νοητό να στέλλουμε τους πρωτοδιορισμένους σε ολιγοθέσια σχολεία — και κατά κανόνα μονοθέσια — χωρίς να τους έχουμε δώσει την ευκαιρία να ζήσουν και να κατανοήσουν τα ποικίλα προβλήματα, που τα σχολεία αυτά παρουσιάζουν. Σκόπιμο ακόμη κρίνω να αφιερώνεται και μια τουλάχιστον εβδομάδα προς το τέλος του 3ου έτους για συνεχή διδασκαλία και διοίκηση από μέρους των τελειοφοίτων στα σχολεία της Περιφέρειας της 'Ακαδημίας και της περιοχής γύρω από αυτήν. Οι σπουδαστές θα μένουν τις ημέρες αυτές στα χωριά κατά μικρές ομάδες και ενώ μερικοί από αυτούς θα διδάσκουν άλλοι θα ασχολούνται, εκ περιτροπής με τη μελέτη της περιοχής από γεωγραφική, φυσιογνωστική, ιστορική και πολιτιστική γενικά άποψη, όπως η πατριδογνωστική αρχή του συγχρόνου σχολείου άλλωστε επιβάλλει.

γ) Το πρόβλημα των πλήθωρικων τάξεων: Η κατάρτιση των σπουδαστών εξαρτάται άμεσα από τον μικρό ή μεγάλο αριθμό τους. Σε ώριμα μαθήματα ή διδασκαλία μπορεί να γίνεται όπως και στο Πανεπιστήμιο, σε μεγάλο αριθμό σπουδαστών, ενώ σε άλλα πρέπει να γίνεται σε μικρές τάξεις. Πιστεύουμε ότι σε κάθε τμήμα δεν πρέπει να φοιτούν περισσότεροι από 40 σπουδαστές — μαζί με τους των ειδικών κατηγοριών — και ότι σε πολλές περιπτώσεις το Τμήμα πρέπει να χωρίζεται σε ομάδες των 10 έως 20 ατόμων, όπως στα φροντιστηριακά και εργαστηριακά μαθήματα, στις ώρες των δοκιμαστικών διδασκαλιών κλπ. Όσάκις οι ανάγκες της εκπαίδευσής απαιτούν αύξηση του αριθμού των εισαγομένων πρέπει τουτό να συνδυάζεται με ταυτόχρονη αύξηση και των Τμημάτων σε κάθε 'Ακαδημία, για να μη δυσχεραίνεται το έργο της κατάρτισης των σπουδαστών. Στο Τμήμα θηλέων της 'Ακαδημίας Θεσσαλονίκης, που έφέτος διευθύνω, έχει τον φανταστικό αριθμό των 88 σπουδαστριών, δηλ. διπλάσιο του κανονικού αριθμού, που προβλέπει ο Νόμος. Είναι φανερό πως με τέτοιο αριθμό χωλαίνει σημαντικά το έργο της συστηματικής παρακολούθησης και έλέγχου της εργασίας των σπουδαστριών, όσο εύσυνειδητοι και αν είναι οι διδάσκοντες στο Τμήμα αυτό. Η αύξηση του αριθμού των σπουδαστριών προϋποθέτει και ανάλογη αύξηση του προσωπικού, και μάλιστα του παιδαγωγικού προσωπικού. Έπειδή όμως κάτι τέτοιο δύσκολα θα το εγκρίνη το Γενικό Λογιστήριο οι μόνες πρακτικές λύσεις που απομένουν είναι: α) να παρέχεται στους καθηγητές των Παιδαγωγικών 'Ακαδημιών, όπως γίνεται και στη Β) βαθμίδα 'Εκπαίδευσης, το δικαίωμα να διδάσκουν επί πλέον ώρες με ικανοποιητικό επιμίσθιο, ώστε να διδάξουν τις επί πλέον ώρες που απαιτούνται στα Τμήματα, που θα προστίθενται κάθε φορά και β) μερικά από τα διδασκόμενα μαθήματα να γίνονται σε όλους τους σπουδαστές της αυτής τάξεως. Έτσι σε 'Ακαδημίες με 3 τμήματα θα εξοικονομούνται τα 2) 3 του συνολικού αριθμού ωρών διδασκαλίας των μαθημάτων, που ο αριθμός των παρακολουθούστων σπουδαστών δεν επηρεάζει τη διδασκαλία τους.

'Αναλυτικό και 'Ωρολόγιο Πρόγραμμα μαθημάτων

Το Πρόγραμμα μαθημάτων των Παιδαγωγικών Κολλεγίων της Σκωτίας που έχουμε εκθέσει παραπάνω μας παρέχει αρκετές χρήσιμες υποδείξεις για τη σύνταξη και των δικών μας σχετικών προγραμμάτων. Παρατηρήσαμε εκεί α) τον περιορισμένο αριθμό διδασκόμενων μαθημάτων, β) τον περιορισμένο επίσης αριθμό ωρών διδασκαλίας και γ) την εκτέλεση αρκετής εργασίας με το σύστημα των μικρών ομάδων των 10 έως 20 (και 25 σε μερικές περιπτώσεις) ατόμων.

Είναι γεγονός ότι τα σχολεία Β) βαθμίδου 'Εκπαίδευσής στη Μεγάλη Βρεταν-

νία λειτουργούν κάτω από άριστες συνθήκες εν συγκρίσει προς τὰς δικά μας σχολεία Β) βαθμίου Ἐκπ) σεως και είναι γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ φυσικὸ νὰ καταρτίζωνται καλύτερα οἱ μαθηταὶ τῶν σχολείων αὐτῶν, ποὺ εἰσάγονται στὰ Παιδαγωγικὰ Κολλέγια, και νὰ ἔχουν περισσότερες γενικὲς γνώσεις. Ἀλλὰ αὐτὸ δὲν θὰ ἦταν ἀρκετὸ γιὰ νὰ δικαιολογηθῆ γιὰτὶ μαθήματα και ὥρες διδασκαλίας στὰ Παιδαγωγικὰ Κολλέγια εἶναι περιορισμένα. Κοντὰ σὲ αὐτὰ ὁ περιορισμὸς μαθημάτων και ὥρῶν διδασκαλίας ὀφείλεται στὴν πίστι τῶν Βρετανῶν ἀρμοδίων και παιδαγωγῶν, ὅτι τὸ Πρόγραμμα τῶν Ἀνωτάτων Ἐκπαιδευτικῶν Ἰδρυμάτων δὲν πρέπει νὰ ἔχη πολλὰς ὥρες θεωρητικῆς διδασκαλίας, ὥστε νὰ παρέχεται στοὺς σπουδαστὰς ὁ ἀπαιτούμενος γιὰ τὴν κατ' ἰδίαν μελέτη χρόνος. Πιστεύου δὴλ. οἱ Βρεταννοὶ ὅτι ἡ συστηματικὴ κατ' ἰδίαν μελέτη, κατευθυνομένη ἀπὸ τὴ Σχολή, συντελεῖ ἐξ ἴσου και πολλές φορές περισσότερο ἀπὸ τὴν ἀκαδημαϊκὴ διδασκαλία στὴν ἀφομοίωσι τῶν διδασκομένων και τὴν αὐτομόρφωσι τοῦ σπουδαστοῦ. Προσωπικὰ πιστεύω ὅτι τὸ Πρόγραμμα τῶν Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν εἶναι παραφορτωμένο μὲ μαθήματα και ὕλη ποὺ δὲν προσφέρει σχεδὸν τίποτε τὸ οὐσιαστικὸ, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ὅτι γίνεται αἰτία ἐλλιποῦς καταρτίσεως και πλημμελοῦς ἐξετάσεως βασικῶν θεωρητικῶν και πρακτικῶν γνώσεων. Πρέπει λοιπὸν ὁ ἀριθμὸς τῶν διδασκομένων μαθημάτων και τῶν ὥρῶν διδασκαλίας μερικῶν ἀπὸ κείνα ποὺ τελικὰ θὰ μείνουν νὰ περιορισθῆ σημαντικὰ, οἱ δὲ διδάσκοντες νὰ ἀποκτήσουν ὀργανικὲς θέσεις στὴν Παιδαγωγικὴ Ἀκαδημία, γιὰ νὰ προσφέρουν ὅλες τινος τὶς ὑπηρεσίες - ἐκτὸς ἀπὸ τὴν διδασκαλία - στὴ Σχολή, ἀν θέλωμε οἱ Παιδαγωγικὲς Ἀκαδημίες νὰ προοδεύσουν, νὰ λειτουργήσουν ὀμαλὰ και ἀποδοτικὰ σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς δραστηριότητός των. Σὲ ἀντάλλαγμα τοῦ περιορισμοῦ αὐτοῦ θὰ ἔχωμε τὴν σὲ βάθος ἐξέτασι τῶν σπουδαιότερων προβλημάτων κάθε διδασκομένου μαθήματος, ποὺ δημιουργεῖ τὶς προϋποθέσεις γιὰ τὴν πραγματικὴ ἐπιστημονικὴ μόρφωσι τοῦ αὐριανοῦ ἐκπαιδευτικοῦ. Εἶναι φανερό, πὼς ὅσα κι' ἀν διδάξωμε στοὺς σπουδαστὰς ποτὲ δὲν θὰ μπορέσωμε νὰ διδάξωμε τὰ πάντα. Οὔτε και εἶναι ἀνάγκη, κατὰ τὴ γνώμη μου, νὰ ἐπιδιώξωμε κάτι τέτοιο. Ἐκεῖνο ποὺ ἔχει μεγάλη σημασία εἶναι πὼς θὰ κάμωμε τοὺς σπουδαστὰς νὰ σκέπτονται, νὰ ἀγαπήσουν τὴ μελέτη και τὴν ἔρευνα, ὁπότε μόνοι τους θὰ συμπληρῶνουν τὶς ἐλλείψεις τους και θὰ πλουτίζουν τὶς γενικὲς και εἰδικὲς γνώσεις τους, ὅταν ἀποφοιτήσουν τῆς Σχολῆς.

Σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὶς γενικὲς ἐγκυκλοπαιδικὲς γνώσεις τῶν σπουδαστῶν, ποὺ πρέπει νὰ ἔχουν πάρει στὰ σχολεῖα τῆς Β) βαθμίου Ἐκπ) σεως, νομίζω ὅτι ἡ ἀντιμετώπισι τῶν ἐλλείψεων δὲν ἐπιτυγχάνεται μὲ τὴ διδασκαλία τῶν σχετικῶν μαθημάτων και στὶς Παιδαγωγικὲς Ἀκαδημίες, ἀλλὰ μὲ τὴν αὐστηρότερη ἐπιλογή, τῶν ὑποψηφίων. Μὲ τὸ προηγούμενο σύστημα ἐξετάσεων και εἰσαγωγῆς στὶς Παιδαγωγικὲς Ἀκαδημίες γιὰ νὰ θεωρηθῆ κανεὶς ἐπιτυχῶν, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ μεγάλη γενικὴ βαθμολογία, ἔπρεπε νὰ ἔχη ἐπιτύχει και τὴ βάσι δέκα (10) στὰ Ἀρχαῖα Ἑλληνικά και τὰ Νέα Ἑλληνικά (Ἐκθεσι ἰδεῶν) και τὴ βάσι ὀκτώ (8) στὰ Μαθηματικά. Ὁ θεσμὸς τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ Ἀπολυτηρίου, θαυμάσιος στὸ σύνολό του, ἔπρεπε νὰ μὴ παραβλέψη τὴν λεπτομέρεια αὐτὴ. Ἡ βάσι στὰ Ἑλληνικά και τὰ Μαθηματικά ἀποτελεῖ μιὰ κάποια ἐγγύησι γιὰ ἕνα minimum ἐπίπεδο γνώσεων, ὥστε νὰ μὴν ὑπάρχη ἀνάγκη διδασκαλίας τῶν γνώσεων αὐτῶν μέσα στὶς Ἀκαδημίες, ὁπότε τὰ μαθήματα αὐτὰ θὰ μποροῦσαν νὰ ὑπαχθοῦν στοὺς κλάδους ἐξειδικεύσεως, γιὰ ὅσους θὰ τὸ ἐπιθυμοῦσαν. Ἔτσι θὰ εἶχαμε ὀικονομία πολλῶν διδακτικῶν ὥρῶν, γιὰ τὴ διδασκαλία τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας και Λογοτεχνίας, ποὺ κατὰ τὴ γνώμη μου ὁ λειτουργὸς τῆς Α) βαθμίου Ἐκπαιδεύσεως πρέπει νὰ κατέχη τόσο καλά ὅσο σχεδὸν και ἕνας φιλόλογος, γιὰ πρέπει νὰ εἶναι σὲ θέσι νὰ μελετᾷ τὰ κείμενα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς — και τὰ βυζαντινὰ κείμενα — στὸ πρωτότυπο. Μιὰ τέτοια ἐξειδίκευσι, ὅπως εἶπαμε παραπάνω, θὰ μποροῦσε νὰ χρησιμεύσῃ σὰν βασικὸ ἐφόδιο γιὰ τὴ συνέχισι πανεπιστημιακῶν σπουδῶν στὴ Φιλολογία, γιὰ ὅσους θὰ ἤθελαν νὰ προχωρήσουν παραπέρα.

Ἀναφορικά με τὴ διδασκαλία τῶν Ξένων Γλωσσῶν στὶς Παιδαγωγικὲς Ἀκαδημίες θὰ ἤθελα νὰ προσθέσω μερικὲς σκέψεις μου. Ὅπως εἶναι γνωστὸ οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς μαθητὰς τῶν σχολείων Β) βαθμοῦ Ἐκπαιδεύσεως μαθαίνουν μιὰ ξένη γλῶσσα σὲ Ἰνστιτοῦτα Ξένων Γλωσσῶν, ποὺ εὐτυχῶς ἀφθονοῦν σήμερα στὴν πατρίδα μας καὶ ὑπάρχουν καὶ στὶς μικρότερες κωμοπόλεις μας. Ἔτσι ἀρκετοὶ ἀπὸ τοὺς εἰσαγομένους στὶς Παιδαγωγ. Ἀκαδημίες ἔχουν ἀρκετὲς γνώσεις, βάσεις σὲ κάποια ἀπὸ τὶς συνηθέστερα διδασκόμενες στὸν τόπο μας ξένες γλῶσσες, Ἀγγλική, Γαλλικὴ καὶ Γερμανικὴ. Ἐμεῖς, ὁμῶς, ἀγνοοῦντες τὴν πραγματικότητά αὐτή, τοὺς υποχρεώνομε νὰ παρακολουθήσουν τὴν ξένη γλῶσσα ποὺ ἔτυχε νὰ διδάσκεται στὴν Ἀκαδημία καὶ ἀναγκάζομε πολλοὺς ἀπὸ τοὺς σπουδαστὰς νὰ ἐγκαταλείψουν τὴ σπουδὴ τῆς γλῶσσας, ποὺ εἶχαν ἀρχίσει, ἀντὶ νὰ τοὺς διευκολύνωμε νὰ συμπληρώσουν τὶς γνώσεις τους στὴ γλῶσσα αὐτή. Ἀλλὰ καὶ στὶς περιπτώσεις ποὺ παρακολουθοῦν τὴν γλῶσσα ποὺ εἶχαν ἀρχίσει πρὶν εἰσαχθῶν στὴν Ἀκαδημία καὶ τότε ἀκόμη δὲν τοὺς προσφέρομε τίποτε τὸ οὐσιαστικόν, γιατί τοὺς ἐξομοιώνομε με τοὺς ἐντελῶς ἀρχαρίους καὶ τοὺς παρέχομε ἔτσι γνώσεις, ποὺ ἤδη τοὺς εἶναι γνωστὲς. Ἐπειτα καὶ ὁ τρόπος διδ) λίας, ὅπως γίνεται σήμερα, δὲν ἱκανοποιεῖ. Ἡ διδασκαλία ξένων γλωσσῶν ἀπαιτεῖ μικρὲς τάξεις τῶν 15-25 μαθητῶν ἐνῶ ἐκεῖ ἔχομε τάξεις τῶν 55 κατὰ μέσον ὄρο σπουδαστῶν. Ἔτσι τὰ ἀποτελέσματα εἶναι πολὺ πενιχρά. Νομίζω λοιπὸν ὅτι τὸ καλύτερο ποὺ ἔχομε νὰ κάμωμε εἶναι νὰ ἐπιτρέψωμε στοὺς σπουδαστὰς μας νὰ φοιτοῦν σὲ ἀναγνωρισμένα Ἰνστιτοῦτα Ξένων Γλωσσῶν, ποὺ εὐτυχῶς ὑπάρχουν σήμερα παντοῦ ὅπου λειτουργοῦν Παιδ. Ἀκαδημίες καὶ νὰ ἀπαιτήσωμε στὸ τέλος τῶν τριετῶν σπουδῶν τους ἕνα ἐπίσημο πιστοποιητικόν, ὅστερα ἀπὸ ἐξετάσεις σὲ ὅλη ποὺ ἐμεῖς θὰ ἔχομε ἀπὸ πρὶν καθορίσει, ὥστε νὰ εἴμαστε βέβαιοι ὅτι γνωρίζουν ἱκανοποιητικὰ μιὰ ξένη τοῦλάχιστον γλῶσσα. Ἔτσι καὶ τὸ Πρόγραμμα θὰ ἀπελευθερώσωμε ἀπὸ τὶς ὥρες διδασκαλίας ξένων γλωσσῶν καὶ οὐσιαστικώτερα ἀποτελέσματα θὰ ἔχομε σὲ ὅτι ἀφορᾷ τὴ γνώσι μιᾶς ξένης γλῶσσας ἀπὸ τοὺς σπουδαστὰς. Ἄν ἡ γνώμη μας αὐτὴ δὲν γίνεται ἀποδεκτὴ τότε ἡ μόνη πρακτικὴ λύσι εἶναι νὰ διορισθοῦν στὶς Παιδαγωγικὲς Ἀκαδημίες μόνιμοι καθηγηταὶ τῶν Ξένων Γλωσσῶν (Ἀγγλικῆς, Γαλλικῆς, Γερμανικῆς) — δύο τοῦλάχιστον — κάτοχοι Πανεπιστημιακοῦ πτυχίου ὁπωσδήποτε καὶ μετὰπτυχιακὲς σπουδὲς στὸ ἐξωτερικόν.

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω τὸ Ὁρολόγιον Πρόγραμμα μαθημάτων στὶς Παιδαγωγικὲς Ἀκαδημίες μετὰ τριετὴ κύκλον σπουδῶν θὰ μποροῦσε νὰ εἶναι περίπου τὸ ἐξῆς:

ΣΤΥΝ. ὉΡΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛ.	ὉΡΑΙΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ										
	Α' ΕΤΟΣ			Β' ΕΤΟΣ			Γ' ΕΤΟΣ			εἰς-κευτ	
	ὉΡΑΙ	ἐξάμην.		ὉΡΑΙ	ἐξάμην.		ὉΡΑΙ	ἐξάμην.			
		Α'	Β'		Α'	Β'		Α'	Β'		
1. Φιλοσοφία (Εἰσαγωγή - Ἱστορία) ..	4	1	—	2	2	2	2	1	1	—	—
2. Κοινωνιολογία ..	1	—	—	—	—	—	—	1	—	2	1
3. Ψυχολογία (Γενικὴ, Παιδαγωγικὴ)	7	2	2	2	3	4	2	2	2	2	3
4. Θεωρία τῆς Ἀγωγῆς ..	4	2	2	2	1	1	1	1	1	1	—
5. Ἱστορία τῆς Ἀγωγῆς (μετὰ στοιχείων Σχολικῆς Νομοθεσίας) ..	3½	—	—	—	2	—	4	1½	2	1	—
6. Ἐπαγγελματικὸς Προσανατολισμὸς	3	—	—	—	2	2	2	1	2	—	2
7. Φροντιστηριακαὶ - πρακτικαὶ ἀσκήσεις εἰς Παιδαγωγικὰ - Ψυχολογίαν	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3
8. Γενικὴ Διδακτικὴ καὶ παρακολούθησι ἐργασίας Προτύπων Ἀκαδημίας ..	3	2	2	2	1	2	—	—	—	—	—
9. Εἰδικὴ Διδακτικὴ - Διδακτικαὶ ἀσκήσεις ..	11	—	—	—	3½	—	7	7½	9	6	—
10. Ἑρμηνεία Καινῆς Διαθήκης καὶ Πατρολογία ..	4	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2

μερώνονται συνεχῶς καὶ νὰ ἔχουν εὐρύχωρες αἰθουσες ἀναγνωστηρίων, γιὰ νὰ μελετοῦν σὲ αὐτὲς οἱ σπουδασταί, ἀντὶ νὰ πηγαίνουν σὲ ἄλλες Βιβλιοθήκες — ὅπου ὑπάρχουν τέτοιες — καὶ νὰ χάνουν πολὺτιμο χρόνο, χωρὶς νὰ μποροῦν νὰ ἐξυπηρετηθοῦν οὐσιαστικῶς στὴ μελέτη τους, γιὰτὶ οἱ γενικὲς Βιβλιοθήκες δὲν ἔχουν τὰ βιβλία, ποὺ συνήθως ἀναφέρομε στὴ βιβλιογραφία τῶν διαφόρων μαθημάτων, ποὺ διδάσκονται στὶς Παιδαγωγικὲς Ἀκαδημίαις. Ἐὰν μάλιστα γινόταν ὁ συνδυασμὸς νὰ ὑπάρξῃ καὶ συσσίτιο στὶς Παιδαγωγικὲς Ἀκαδημίαις θὰ μπορούσαν οἱ σπουδασταί νὰ μένουν στὴν Ἀκαδημία καὶ νὰ ἐκμεταλλεύονται ἔτσι τὸ χρόνο κινήσεως γιὰ ψυχαγωγία καὶ μελέτη μέσα στὴ Σχολή τους.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΡΡΟΣ

ΒΑΣΕΙΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ

ΣΠΥΡΟΥ ΚΟΚΚΙΝΗ

Βιβλιοθηκάρου της Βιβλιοθήκης του Παιδαγωγικού Ίνστιτούτου

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

- 526 Γαιοδεσία
527 Ουράνια Ναυσιπλοΐα
528 Ναυτικά Ήμερολόγια, Έφημερίδες
529 Μέτρηση του Χρόνου
- 530 Φυσική, Σχετικότητα
531 Μηχανική των Στερεών
532 Μηχανική των Υγρών
533 Μηχανική των Αερίων
534 Άκουστική
535 Όπτική
536 Θερμότητα
537 Ήλεκτρισμός και Ήλεκτρονική
538 Μαγνητισμός
539 Μοριακή, Πυρηνική και Άτομική Φυσική
539.7 Άτομική Ενέργεια
- 540 Χημεία
541 Φυσικοχημεία
542 Όργανα και Συσκευές Χημικών Έργαστηρίων
543 Ανάλυση
544 Ποιοτική Ανάλυση
545 Ποσοτική Ανάλυση, Αναλυτική Χημεία
546 Ανόργανη Χημεία
547 Οργανική Χημεία
548 Κρυσταλλογραφία
549 Όρυκτολογία
- 550 Γεωλογία
551 Φυσική και Δυναμική Γεωλογία, Σεισμοί
552 Πετρολογία
553 Οικονομική Γεωλογία
554 Γεωλογία της Εύρωπης
555 Γεωλογία της Άσίας
556 Γεωλογία της Αφρικής
557 Γεωλογία της Β. Αμερικής

656

- 558 Γεωλογία τής Ν. Ἀμερικής
 559 Γεωλογία τής Ὠκεανίας καί τῶν Πολικῶν περιοχῶν
- 560 Παλαιοντολογία
 561 Παλαιοβοτανική
 562 Ἀσπόνδυλα
 563 Πρωτόζωα
 564 Μαλάκια
 565 Ἀρθρόποδα
 566 Σπονδυλωτά
 567 Ἴχθεις
 568 Ἑρπετά
 569 Θηλαστικά
- 570 Βιολογία
 571 Προϊστορική Ἀρχαιολογία
 572 Ἀνθρωπολογία
 573 Φυσιολογία τοῦ Ἀνθρώπου, Σωματολογία
 574 Βιολογία, Φυσική Ἱστορία
 575 Ἐξέλιξη
 576 Μικροβιολογία
 577 Φιλοσοφία τής Βιολογίας
 578 Μικροσκοπική
 579 Συλλογές Φυσικῆς Ἱστορίας καί Βιολογίας
- 580 Βοτανική
 581 Φυσιολογία καί Μορφολογία τῶν Φυτῶν
 582 Συστηματική Βοτανική, Σπερματόφυτα
 583 Δικοτυλήδονα
 584 Μονοκοτυλήδονα
 585 Γυμνόσπερμα
 586 Κρυπτόγαμα
 587 Πτεριδόφυτα
 588 Βρυόφυτα
 589 Θαλλόφυτα
- 590 Ζωολογία
 591 Γενική Ζωολογία
 592 Ἀσπόνδυλα
 593 Πρωτόζωα
 594 Μαλάκια
 595 Ἀρθρόποδα
 596 Σπονδυλωτά
 597 Ἀμφίβια
 598 Ἑρπετά, Πτερωτά
 599 Θηλαστικά
- 600 ΕΦΗΡΜΟΣΜΕΝΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ
 601 Φιλοσοφία
 602 Ἐγχειρίδια καί Περιλήψεις

- 603 Λεξικά, Έγκυκλοπαίδειες
604 Δοκίμια, Διαλέξεις
605 Περιοδικά
606 Έταιρείες
607 Έκπαίδευση
608 Έφευρέσεις, Ανακαλύψεις
609 Ιστορία
- 610 Ιατρική, Ιατροδικαστική
611 Ανατομία
612 Φυσιολογία του Άνθρώπου, Φυσιολογική Χημεία, Όραση, Μακροβιότης, Κυκλοφοριακό Σύστημα
613 Προσωπική Υγιεινή
614 Δημόσια Υγιεινή και Προληπτική Ιατρική, Έντομα φορείς ασθενειών
615 Θεραπευτική, Ιαματικά Λουτρά, Φαρμακολογία
616 Έσωτερική Παθολογία, Νοσήματα, Ψυχιατρική, Φρενοπάθεια, Τροπικές Ασθένειες, Μικροβιολογία
617 Χειρουργική, Οφθαλμολογία, Οδοντιατρική
618 Γυναικολογία και Μαιευτική
618.9 Παιδιατρική, Γεροντολογία
- 620 Μηχανική, Τεχνολογία
621 Μηχανολογία, Θερμοδυναμική, Υδραυλική
621.3 Ηλεκτρολογία
621.38 Ηλεκτρονικά Μέσα Έπικοινωνίας
621.384 Ραδιόφωνο
621.3842 Ραδιοτηλέγραφος
621.385 Τηλέφωνο
621.386 Τηλεφωνικά Μηχανήματα
621.388 Τηλεόραση
622 Μεταλλειολογία, Μεταλλεία
623 Στρατιωτική Μηχανική, Υποβρύχια
624 Μηχανική των Κατασκευών (δοκιμή)
625 Μηχανική των Μεταφορών (όδοποιία)
626 Διώρυγες
627 Υδραυλική
628 Υγειονομολογική Μηχανική (δημόσια έργα)
629 Άλλοι κλάδοι Μηχανικής
629.1 Αεροναυτική, Αεροναυπηγική, Αερολιμένες
629.2 Αυτοκίνητα Οχήματα
629.8 Αυτόματισμός
- 630 Γεωργία
630.1 Αγροτική Ζωή
630.3 Λεξικά Γεωργικά
630.4 Περιοδικά Γεωργικά
630.6 Όργανώσεις Γεωργικές
630.9 Άνθοκομία
631 Αγροτικές Εκμεταλλεύσεις, Λιπάσματα
631.7 Άρδευση

658